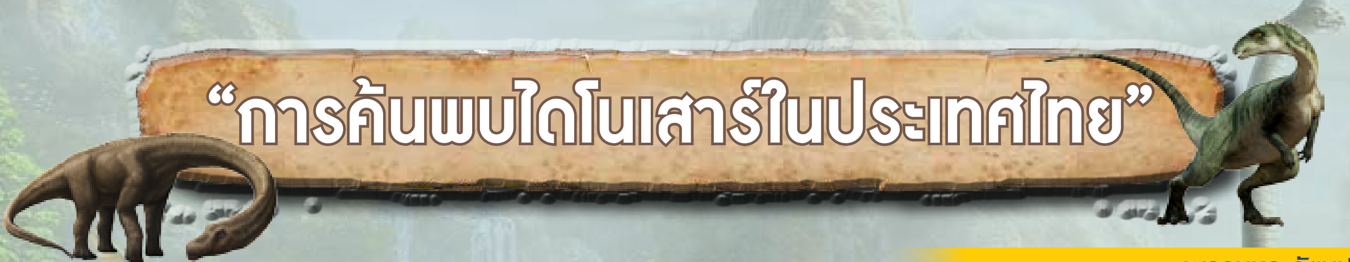

“การค้นพบไดโนเสาร์ในประเทศไทย”

พรรษชล รัตนปาณี
นักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติการ
สำนักหอสมุดและศูนย์สารสนเทศวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ซากดึกดำบรรพ์หรือฟอสซิล (fossil) เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่บ่งชี้ถึงการมีอยู่ของสิ่งมีชีวิต ในอดีตซากดึกดำบรรพ์ของไดโนเสาร์ถูกค้นพบครั้งแรกในปี พ.ศ. 2365 โดย นายแพทย์ชาวอังกฤษชื่อ Gideon Mantell และภรรยา แต่มีการตั้งชื่อครั้งแรกว่าไดโนเสาร์ (dinosaur) เมื่อ พ.ศ. 2384 โดย ศาสตราจารย์ ริชาร์ด โอเวน ซึ่งเป็นการผสมระหว่างภาษากรีกสองคำคือ คำว่า deinos ที่แปลว่าใหญ่ และคำว่า sauros ที่แปลว่าสัตว์เลื้อยคลานการขุดค้นพบไดโนเสาร์หรือซากดึกดำบรรพ์ที่ ในชั้นหินนั้นมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจากซากดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิตชนิดต่างๆที่มีการสูญพันธุ์และเกิดขึ้นใหม่มาทดแทน รวมทั้งช่วยให้เราทราบประวัติความเป็นมาของโลกว่ามีเหตุการณ์ใดเกิดขึ้นในช่วงเวลาใด อีกทั้งซากดึกดำบรรพ์ ที่ค้นพบยังถูกใช้เป็นตัวกำหนดอายุของหิน และนำมาใช้เป็นหลักฐานในกาหาความสัมพันธ์ของชั้นหินในบริเวณต่างๆ สิ่งที่นักธรณีวิทยาสนใจเป็นพิเศษเกี่ยวกับการนำซากดึกดำบรรพ์มาเป็นตัวกำหนดอายุของหิน คือ ซากดึกดำบรรพ์ดรรชนี (index fossils) การศึกษาวิวัฒนาการจากซากดึกดำบรรพ์นั้นจึงเป็นเสมือนโครงสร้างหลักของกระบวนการคิดและการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ชีวภาพของสิ่งมีชีวิตตั้งแต่อดีตที่เชื่อมโยงมาถึงปัจจุบัน

ในประเทศไทยนั้นเริ่มมีการค้นพบฟอสซิลไดโนเสาร์ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2523 โดยคณะสำรวจโบราณชีววิทยา ไทย–ฝรั่งเศส ไดโนเสาร์ที่พบในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดขอนแก่น กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ เป็นต้น มีทั้งที่เป็นชนิดที่พบใหม่ของโลก และชนิดที่พบอยู่ทั่วไป ไดโนเสาร์สกุลใหม่ของโลกที่ค้นพบในไทยมี 8 ชนิด ได้แก่

ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน (Phuwiangosaurus sirindhornae)

ถูกค้นพบที่บริเวณภูประตูตีหมาอ.ภูเวียงจ.ขอนแก่น ปี พ.ศ.2535 เป็นไดโนเสาร์ในกลุ่มกินพืช (Sauropods) มีอายุประมาณ 130 ล้านปีมาแล้ว มีความยาวประมาณ 15-20 เมตร คอยาว หางยาว และเดินด้วยสี่เท้า ได้รับการตั้งชื่อใหม่ตามชื่ออุทยานที่เป็นแหล่งค้นพบครั้งแรก ส่วนชื่อชนิดตั้งเพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผู้ซึ่งทรงสนพระราชหฤทัยอย่างมากในงานโบราณชีววิทยา

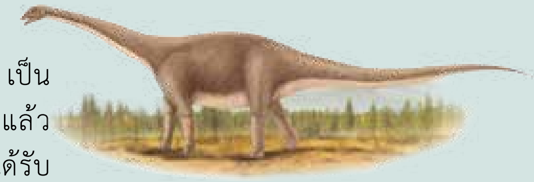

ภูเวียงโกซอรัส สิรินธรเน
(Phuwiangosaurus sirindhornae)

สยามโมไทรันนัส อิสานเอนซิส (Siamotyrannus isanensis)

พบฟอสซิลที่บริเวณหินลาดยาว อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น ปี พ.ศ.2536 เป็นไดโนเสาร์กินเนื้อขนาดใหญ่ในวงศ์ไทรันโนซอริดี มีความยาวประมาณ 6.5 เมตร หรือมีขนาดประมาณครึ่งหนึ่งของไทแรนโนซอรัส เร็กซ์ มีอายุประมาณ 130 ล้านปีมาแล้ว ชื่อสกุลตั้งจากสยาม อันเป็นชื่อดั้งเดิมของประเทศไทยและไทรันนัส เป็นภาษากรีกมาจากภาษาอังกฤษว่า Tyrant หมายถึง ทรราช ส่วนชื่อชนิด อิสานเอนซิส มาจากภาคอีสานถิ่นที่พบไดโนเสาร์นี้

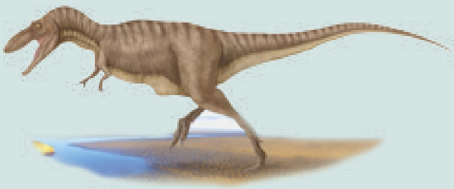

สยามโมไทรันนัส อิสานเอนซิส
(Siamotyrannus isanensis))

สยามโมซอรัส สุธีธรนิ (Siamosaurus suteethorni)

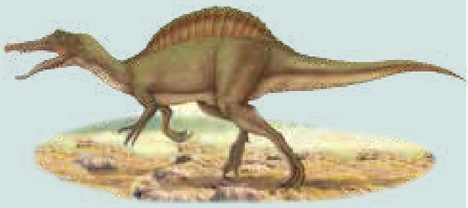

สยามโมซอรัส สุธีธรนิ
(Siamosaurus suteethorni)

พบฟอสซิลที่บริเวณภูประตูตีหมา อุทยานแห่งชาติภูเวียง จ.ขอนแก่น เป็นไดโนเสาร์กลุ่มกินเนื้อ มีขนาดเล็ก ปราดเปรียวว่องไว ลำตัวยาวประมาณ 0.45 เมตร หนักประมาณ 2 กิโลกรัม อายุประมาณ 130 ล้านปี สันนิษฐานว่าไดโนเสาร์เทอโรพอดที่มีฟันรูปทรงกรวยมีแนวร่องและสันเรียงสลับตลอด ฟันคล้ายจระเข้ ชื่อสกุลตั้งตามชื่อประเทศ หมายถึงสัตว์เลื้อยคลานจากสยาม และชื่อชนิดตามชื่อนายวราวุธ สุธีธร นักธรณีฝ่ายโบราณชีววิทยาผู้มีส่วนสำคัญในการพบฟอสซิลไดโนเสาร์ชนิดนี้